

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6CdoR/11/2024
Identifikačné číslo spisu:	2220203967
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:2220203967.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého P. J., narodeného XX. C. XXXX, bývajúceho u matky, zastúpeného opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, matky C. P. Y., narodenej XX. K. XXXX, J. - O., M. XXXX/XX, zastúpenej splnomocnenkyňou Advokátska kancelária FARDOUS PARTNERS s.r.o., Šaľa, Hlavná 6, IČO: 47 241 543 a otca B. J., narodeného X. M. XXXX, K. D., Č. XXXX/XX, zastúpeného advokátkou Mgr. Alexandrou Para, Bratislava - mestská časť Ružinov, Gagarinova 10A, za účasti Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, Bratislava, Štúrova 2, o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností, vedenej na Mestskom súde Bratislava II pod sp. zn. 27P/139/2021, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo 7. marca 2024 sp. zn. 14CoP/162/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave zo 7. marca 2024 sp. zn. 14CoP/162/2023 v napadnutej časti potvrdzujúcej výroky I., II., V., VI. a VIII. rozsudku súdu prvej inštancie z r u š u j e a v e c m u v rozsahu zrušenia v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Bývalý Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 1. marca 2023 č. k. 27P/139/2021-2885 v spojení s opravným uznesením Mestského súdu Bratislava II zo 14. septembra 2023 č. k. 27P/139/2021-3000 upravil rodičovské práva a povinnosti k maloletému P. J. tak, že maloletého zveril do osobnej starostlivosti matky (výrok I.), určil, že obaja rodičia budú maloletého zastupovať a spravovať jeho majetok (výrok II.), otcovi uložil povinnosť platiť na maloletého výživné vo výške 300 eur mesačne v období od 20. decembra 2020 do 15. júna 2022 a vo výške 400 eur mesačne od doručenia rozsudku, vždy k 15-temu dňu v mesiaci vopred k rukám matky (výrok III.), uložil otcovi povinnosť zaplatiť zročné výživné na maloletého za obdobie od 20. decembra 2020 do 15. júna 2022 vo výške 867,74 eur do 10 dní od doručenia rozsudku k rukám matky (výrok IV.), upravil styk otca s maloletým v každom nepárnom kalendárnom týždni v utorok a v nedeľu od 10:00 hod. do 13:00 hod. a v každom párnom kalendárnom týždni v stredu a v sobotu od 10:00 hod. do 13:00 hod., vždy v prítomnosti matky (výrok V.), uložil matke povinnosť maloletého na styk s otcom pripraviť a odovzdať ho v určenom čase v mieste svojho bydliska otcovi, ktorý je povinný po ukončení styku odovzdať maloletého v určenom čase matke v mieste jej bydliska (výrok VI.), vo zvyšnej časti súd návrh matky

zamietol (výrok VII.), návrh otca zamietol (výrok VIII.), zrušil uznesenie Okresného súdu Dunajská Streda zo 7. apríla 2021 č. k. 15P/68/2020-538 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave z 26. júla 2021 č. k. 11CoP/53/2012-881 (výrok IX.), zrušil uznesenie Okresného súdu Bratislava II zo 4. augusta 2022 č. k. 27P/130/2022-118 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave z 31. októbra 2022 č. k. 11CoP/298/2022-403 (výrok X.), nariadil rodičom a maloletému výchovné opatrenie - povinnosť zúčastniť sa odborného psychologického poradenstva na Referáte poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Vázovova 7/A, Bratislava, v rozsahu 30 hodín poskytovaného poradenstva matke, 30 hodín poskytovaného poradenstva otcovi a 30 hodín spoločného poradenstva rodičov spolu s maloletým s tým, že presný čas stretnutí určí zariadenie po dohode s každým z rodičov (výrok XI.), určil, že výchovné opatrenie sa bude realizovať za účelom zlepšenia komunikácie rodičov, kontroly emócií a akceptácie postavenia druhého rodiča aj v interakcii s maloletým, počnúc vykonateľnosťou rozsudku (výrok XII.), určil, že rozsudok je predbežne vykonateľný (výrok XIII.) a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok XIV.). Rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami čl. 5, § 24 ods. 4, § 25 ods. 4, § 36 ods. 1, § 62 ods. 1 až 5, § 65 ods. 1, § 75 ods. 1 prvej vety, § 77 ods. 1 a § 78 ods. 1 a 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ustanoveniami čl. 3 a 18 Dohovoru o právach dieťaťa (vyhláseného v Zbierke zákonov oznámením Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 104/1991 Zb.) a ustanovením čl. 41 ods. 4 ústavného zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy Slovenskej republiky v znení neskorších ústavných zákonov (ďalej len „Ústava“). Poukazujúc na vykonané dokazovanie, závery psychológov a celú genézu predmetnej veci dospel k záveru, že je v záujme maloletého, aby bol zverený do osobnej starostlivosti matky, ktorá má všetky predpoklady na zabezpečenie plnohodnotnej starostlivosti; o maloletého sa napokon starala od jeho narodenia až do júna 2022, odkedy otec dieťa nezákonne od matky izoluje. Styk otca s maloletým upravil zhodne ako v uznesení Okresného súdu Bratislava II zo 4. augusta 2022 č. k. 27P/130/2022-118 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave z 31. októbra 2022 č. k. 11CoP/298/2022-403, ktorý sa bude realizovať za prítomnosti matky, čo je v súlade s ochranou záujmov maloletého a s cieľom predísť opakovaniu situácie, keď otec dieťa matke nevydá. Za účelom zlepšenia komunikácie rodičov a akceptácie ich vzájomného postavenia, aby si rodičia osvojili postup pri odovzdávaní maloletého spôsobom netraumatizujúcim maloletého, nariadil rodičom aj maloletému výchovné opatrenie spočívajúce v povinnosti zúčastniť sa odborného psychologického poradenstva. O výške výživného rozhodol po ustálení majetkových pomerov rodičov a potrieb maloletého. O trovách konania rozhodol podľa ustanovenia § 52 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“).

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie otca rozsudkom zo 7. marca 2024 sp. zn. 14CoP/162/2023 rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením vo výrokoch I., II., V., VI., VIII., XI. a XII. podľa § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) potvrdil a vo výrokoch III., IV., IX., X., XIII. a XIV. podľa § 389 ods. 1 písm. b/ a d/ CSP zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. V odôvodnení rozhodnutia vo vzťahu k výroku o zverení maloletého do osobnej starostlivosti matky odvolací súd uviedol, že v čase rozhodovania súdu prvej inštancie bol maloletý vo faktickej osobnej starostlivosti otca, ktorý napriek právoplatnému a vykonateľnému rozhodnutiu súdu v podobe nariadeného neodkladného opatrenia maloletého neodovzdal do osobnej starostlivosti matky, a tento protiprávny stav pretrvával aj v čase rozhodovania odvolacieho súdu. Nezhody rodičov v otázke výkonu starostlivosti o maloleté dieťa nemôžu byť dôvodom pre sebecké konanie otca, ktorý matke po značne dlhú dobu neumožnil realizovať jej rodičovské práva upravené rozhodnutím súdu. Faktickým pretrhnutím prirodzenej väzby maloletého na matku v jeho útlom veku otec vystavil maloletého negatívne mu vplyvu na jeho zdravý psychický vývin. Otec nielenže izoloval maloletého od matky, ale neumožnil mu prehlbovať vzťah k jeho sestre L., ktorá je zverená do osobnej starostlivosti matky. Takýmto spôsobom sa žiadny rodič, ktorý by mal v prvom rade sledovať najlepší záujem svojho vlastného dieťaťa, správať nemôže. Dieťa sa stalo nástrojom na vysporiadanie doposiaľ nevyriešeného vzťahu medzi rodičmi, čo sa prejavuje najmä tým, že otec sa bezdôvodne snaží vytesniť zo života maloletého matku, ktorá má nielen záujem sa podieľať na výchove svojho dieťaťa, ale má k tomu aj právny titul, a to právoplatné a vykonateľné súdne rozhodnutie (neodkladné opatrenie). Takéto správanie

otca nasvedčuje záveru, že takýto rodič nemôže viesť výchovu maloletého dieťaťa, a teda mu maloleté dieťa nemôže byť zverené do osobnej starostlivosti. Skutočným záujmom dieťaťa je jeho riadna výchova, čo si zrejme otec neuvedomuje a vystavuje maloletého od jeho útleho veku príkladu, že nervozita, klamstvo a manipulácia (ako to vyplýva z nahrávky predloženej matkou z 28. marca 2023) dosiahnu výsledok (protiprávny), pokiaľ budú dostatočne vytrvalé a bezohľadné. Po vzhliadnutí a vypočutí si nahrávok z kontaktu matky s maloletým v domácnosti otca dňa 28. marca 2023 považoval odvolací súd za preukázané, že maloletý sa návšteve svojej matky potešil, spoločný čas trávili hrou a maloletý chcel odísť so svojou matkou a sestrou do domácnosti matky, čomu bránil otec maloletého aj napriek usedavému plaču dieťaťa. Z chovania maloletého v žiadnom prípade nebolo preukázané, že by svoju matku odmietal, ako sa snaží prezentovať otec. Úpravu styku otca s maloletým za prítomnosti matky považoval odvolací súd za nanajvýš odôvodnenú, a to vzhľadom na aktuálnu situáciu, keď otec protiprávne zadržíava maloletého už od júna 2022. Otcovi bude umožnené vo vymedzenom čase realizovať svoje právo na výchovu a starostlivosť o svoje dieťa. Prioritou je predísť opakovaniu situácie, že otec dieťa matke po styku nevydá.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal otec (ďalej aj len „dovolateľ“) dovolanie, z obsahu ktorého je zrejmé, že rozsudok odvolacieho súdu napáda v rozsahu jeho potvrdzujúceho výroku vo vzťahu k úprave rodičovských práv a povinností a styku otca s maloletým. Dovolanie odôvodnil ustanovením § 420 písm. f/ CSP, t. j. že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Navrhol zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Namietal pripustenie nezákonných dôkazov - odborného vyjadrenia znalca G.. K. D., Q.. a videozáznamu z 28. marca 2023 vyhotoveného v bydlisku otca bez jeho súhlasu. Matka do konania predložila odborné vyjadrenie znalca G.. K. D., Q., ktorý konštatoval, že u matky nezistil stav, ktorý by znižoval jej rodičovské kompetencie, a zároveň sa kriticky vyjadril k posudku znalkyne G.. R. V., ktorého predmetom bolo skúmanie osobnosti otca a jeho rodičovských kompetencií. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky na základe podnetu otca právoplatne rozhodlo, že znalec G.. K. D., Q.. sa v súvislosti s vypracovaným odborným vyjadrením č. 4/2022 dopustil porušenia viacerých ustanovení zákona o znalcoch, čím spáchal iný správny delikt, za ktorý mu bola uložená sankcia zákazu výkonu znaleckej činnosti po dobu štyroch mesiacov. Súd prvej inštancie ako aj odvolací súd prihliadali na odborné vyjadrenie G.. D., Q., hoci podľa orgánu dohľadu nad činnosťou znalcov trpí toto odborné vyjadrenie viacerými nedostatkami a je v rozpore so zákonom o znalcoch. Už v konaní pred súdom prvej inštancie otec napádal nezákonnosť predloženého odborného vyjadrenia, na čo však súd prvej inštancie vôbec nereflektoval. Z odseku 28 odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd vzal do úvahy a považoval za podstatný pre rozhodnutie videozáznam matky z 28. marca 2023, z ktorého považoval za preukázané, že maloletý sa návšteve matky v bydlisku otca potešil, s matkou sa po celý čas hral a chcel odísť s matkou a sestrou do domácnosti matky, čomu však otec bránil. Tento videozáznam bol vyhotovený v bydlisku otca bez jeho súhlasu. Vyhotovovanie záznamu, na ktorom je zachytené obydlie osoby a podobizne tejto osoby a následné rozširovanie takto vyhotoveného záznamu podlieha súhlasu dotknutej osoby. Ak dotknutá osoba súhlas nedá a takýto videozáznam je použitý v konaní pred súdom, ide o nezákonný dôkaz, na ktorý súd nemôže prihliadať. Odvolací súd však, aj napriek tomu, že záznam predložený matkou je nezákonným dôkazom, na tento prihliadol, pričom v odôvodnení napadnutého rozsudku nezdôvodnil, prečo vôbec takto nezákonne získaný dôkaz zahrnul do dokazovania a na tento v konaní prihliadal.

4. Matka vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie otca ako neprípustné odmietnuť.

5. Opatrovník považoval napadnutý rozsudok odvolacieho súdu za súladný so záujmom maloletého a navrhol ho potvrdiť.

6. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky sa vo vyjadrení k dovolaniu nestotožnila s argumentáciou dovolateľa o porušení jeho práva na spravodlivý proces a podané dovolanie považovala za nedôvodné.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací

(§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal účastník konania v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) za splnenia tiež podmienok jeho zastúpenia a spísania jeho dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie otca je prípustné a dôvodné.

8. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP

9. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Otec vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a jeho námietky sa týkali dokazovania vo veci (odborné vyjadrenie znalca G.. K. D. a videozáznam matky z 28. marca 2023).

11. Podľa § 188 ods. 1 CSP súd vykonáva dôkazy na pojednávaní.

12. Podľa § 188 ods. 2 CSP súd vykonáva dôkaz mimo pojednávania, ak je to možné a účelné. Strany majú právo byť prítomné na takto vykonávanom dokazovaní. Vykonanie dôkazu mimo pojednávania súd stranám oznamuje spravidla päť dní vopred. Ak bolo nariadené pojednávanie, oboznámi súd strany s výsledkami dokazovania na tomto pojednávaní.

13. Podľa § 219 ods. 3 CSP vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu a na webovej stránke príslušného súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením. Ak o to strana požiada, súd jej oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku aj elektronickými prostriedkami.

14. V danom prípade i keby najvyšší súd dospel k záveru, že predmetné namietané dôkazy boli „len“ podporné vo vzťahu k prijatým záverom odvolacieho súdu, nemožno nechať bez povšimnutia nesprávny postup odvolacieho súdu, ktorý najvyšší súd vidí v nasledovnom.

15. V rámci odvolacieho konania bol predložený ďalší dôkaz, a to videozáznam matky z 28. marca 2023 (obstaraný po rozhodnutí súdu prvej inštancie). V rámci svojho odôvodnenia (ktorému nebyť uvedeného pochybenia, nebolo by čo vytknúť) odvolací súd uviedol, že po vzhliadnutí a vypočutí si nahrávok z kontaktu matky s maloletým P. v domácnosti otca 28. marca mal za preukázané, že maloleté dieťa sa návšteve svojej matky potešilo, spoločný čas trávili hrou a maloleté dieťa chcelo odísť so svojou matkou a sestrou do domácnosti matky, čomu bránil otec maloletého dieťaťa, aj napriek usedavému plaču dieťaťa. V žiadnom prípade takéto konanie otca nie je v záujme maloletého dieťaťa, ktorý nehľadá na blaho dieťaťa tým, že ho používa ako prostriedok boja proti matke atď.

16. Z obsahu spisu je zrejmé, že odvolací súd za účelom zopakovania, resp. doplnenia dokazovania nenariadil pojednávanie (keď odvolací súd postupoval podľa ust. § 219 ods. 3 CSP), hoci o predmetný dôkaz (videozáznam) oprel svoje rozhodnutie.

17. Vykonávanie dôkazov je ovládané zásadou priamosti, čo znamená, že súd vykonáva dokazovanie, okrem výnimiek uvedených v zákone, na pojednávaní za prítomnosti účastníkov konania. Dokazovanie je časťou občianskeho súdneho konania, v rámci ktorého súd zisťuje skutočnosti potrebné pre rozhodnutie veci, a preto musí dodržať zákonom stanový postup pre vykonávanie jednotlivých dôkazov (uznesenie

najvyššieho súdu sp. zn. 4Obo/71/2011).

18. Strana/účastník konania má právo byť prítomná/ý pri dokazovaní. Právo vyjadriť sa k dokazovaniu je súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie a týka sa aj konania v prvej inštancii, aj odvolacieho konania. Spravodlivé súdne konanie implikuje v sebe právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť predložiť nielen všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa pred ním. Požiadavka, aby procesné strany v konaní mali možnosť dozvedieť sa a vyjadriť sa ku všetkým zhromaždeným dôkazom alebo k stanoviskám pripojeným v spise, sa aplikuje aj pre odvolacie konanie (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/177/2014).

19. Postup, ktorým súd odníme účastníkovi konania možnosť vyjadriť sa k dôkazu, ktorý súd vykonal a ktorý obsahoval zistenie významné pre jeho rozhodnutie, a vytvorí tak dotknutému účastníkovi konania podstatne nevýhodnejšie podmienky na preukázanie svojich tvrdení, než akými disponuje druhý účastník konania, je nielen porušením práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy, ale aj porušením princípu kontradiktórnosti a princípu rovnosti zbraní ako základných definičných prvkov práva na spravodlivé súdne konanie (Ústavný súd Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 49/01 a II. ÚS 136/08).

20. Uvedeným postupom odvolacieho súdu, ktorý pri svojom rozhodnutí vychádzal z dôkazu, ktorý nebol vykonaný v súlade so zákonom na pojednávaní, došlo k porušeniu práva otca na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Len pre úplnosť sa uvádza, že v danom prípade prichádzalo do úvahy vykonať predmetný dôkaz (a až potom sa s ním vysporiadať v odôvodnení) alebo doplnenie dokazovania zamietnuť.

21. Dovolacím súdom konštatovaná procesná vada zmätočnosti uvedená v ustanovení § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť dovolania; zároveň je však tiež dôvodom, so zreteľom na ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť (v napadnutej časti). V ďalšom konaní odvolací súd vzhľadom na ním zvolený následný procesný postup (ne/doplnenie dokazovania) posúdi i námietku otca vo vzťahu k ne/zákonnosti namietaného dôkazu (dôkazov).

22. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti a vec mu vrátil na ďalšie konanie majúce za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP) a vychádzajúc z toho, že tým, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti bol len odvolací súd.

23. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.